

**คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1**

**THE DESIRABLE CHARACTERISTICS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE 21ST CENTURY
ACCORDING TO THE OPINIONS OF TEACHERS UNDER THE KAMPHAENG PHET PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

กนกกรานต์ กระจำพายัพ

Kanokkran Krajangphayup

ประชุม ปิ่นสกุล

Prachum Pinsakul

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

FACULTY OF EDUCATION PHITSANULOK UNIVERSITY

E-mail: kanokkran6861@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 12 ตุลาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 10 ธันวาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 17 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสำคัญคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 (จำนวน 203 แห่ง) ประจำปีการศึกษา 2568 จำนวน 324 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.90–0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามี 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ความสามารถ 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 3) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 4) ด้านการสื่อสารและ

ความสัมพันธ์กับงาน 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 6) ด้านบุคลิกภาพ 7) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 8) ด้านความเป็นผู้นำ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ครูที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ABSTRACT

The objectives of this study were to: 1) investigate the level of importance regarding the desirable characteristics of school administrators in the 21st century as perceived by teachers under the Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1, and 2) compare these desirable characteristics classified by gender, age, educational qualification, work experience, and school size. The sample group consisted of 324 teachers and educational personnel working in 203 educational institutions under the Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1 during the 2025 academic year. The research instrument was a questionnaire concerning the desirable characteristics of school administrators in the 21st century, divided into three sections, with reliability coefficients ranging from 0.90 to 0.95. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The findings revealed that, overall, the desirable characteristics of school administrators in the 21st century, as perceived by teachers, were rated at a high level. These characteristics comprised eight aspects: 1) knowledge and competence, 2) vision, 3) creativity and innovation, 4) communication and work relations, 5) morality and ethics, 6) personality, 7) human relations, and 8) leadership. Hypothesis testing indicated that teachers with different genders, ages, work experiences, and school sizes had significantly different perceptions regarding the desirable characteristics of school administrators, both overall and in individual aspects, at the .05 level of statistical significance.

Keywords: School administrators, Desirable characteristics of administrators, Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1

1. บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการขับเคลื่อนประเทศสู่ความยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่

ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (OECD, 2019) การศึกษาที่มีคุณภาพมิได้เพียงสร้างความรู้ หากแต่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะรอบด้าน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และสามารถปรับตัวในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมสมัยใหม่ การบริหารสถานศึกษาในยุคนี้มิได้จำกัดอยู่เพียงการจัดการเชิงธุรการ หากแต่ต้องเป็น “การบริหารเชิงนวัตกรรม” ที่สามารถนำพาองค์กรให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมบุญ สุกุม และคณะ, 2560; สมศักดิ์ สุวรรณที, 2559) ผู้บริหารจึงควรมีคุณลักษณะสำคัญ เช่น ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ความสามารถในการพัฒนาบุคลากร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Leithwood et al., 2020; Hallinger & Heck, 2011) ครูในฐานะผู้ปฏิบัติงานโดยตรงในโรงเรียนเป็นกลุ่มบุคลากรที่มีมุมมองสำคัญต่อการประเมินคุณลักษณะของผู้บริหาร การรับรู้ของครูจึงสามารถสะท้อนความต้องการที่แท้จริงขององค์กรและเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา การศึกษาของสิริพงศ์ พงศ์เชื้อทอง และพงษ์ศักดิ์ รวมขมรัตน์ (2565) ชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การเป็นผู้นำที่พึงประสงค์ การมีวิสัยทัศน์ การมีมนุษยสัมพันธ์ การสัมพันธ์กับงาน และการมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีสมรรถนะรอบด้านเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การมีผู้บริหารที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอนจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ การศึกษาพบว่า ผู้บริหารบางส่วนยังขาดคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การสื่อสารและสร้างความร่วมมือกับชุมชน ตลอดจนการตัดสินใจเชิงวิจักษ์ญาณ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Leithwood & Sun, 2012; Fullan, 2014; สมชาย วงศ์ประเสริฐ, 2558; สมศักดิ์ วงศ์ทิพย์, 2561)

ดังนั้น การศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของครูผู้สอน สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคใหม่ที่เน้นความร่วมมือระหว่างผู้นำและผู้ปฏิบัติ เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ภูมิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดกรอบเนื้อหาการศึกษาโดยอ้างอิงแนวคิดของ วสันต์ บัวชุม (2562) เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การมีวิสัยทัศน์ คุณธรรมและจริยธรรม ความรู้ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การสื่อสารและความสัมพันธ์กับงาน บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 1,708 คน จาก 203 โรงเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 กรกฎาคม 2568)

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการกำหนดขนาดตามตารางของ เครชชีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 324 คน ซึ่งเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยดำเนินการระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2568

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

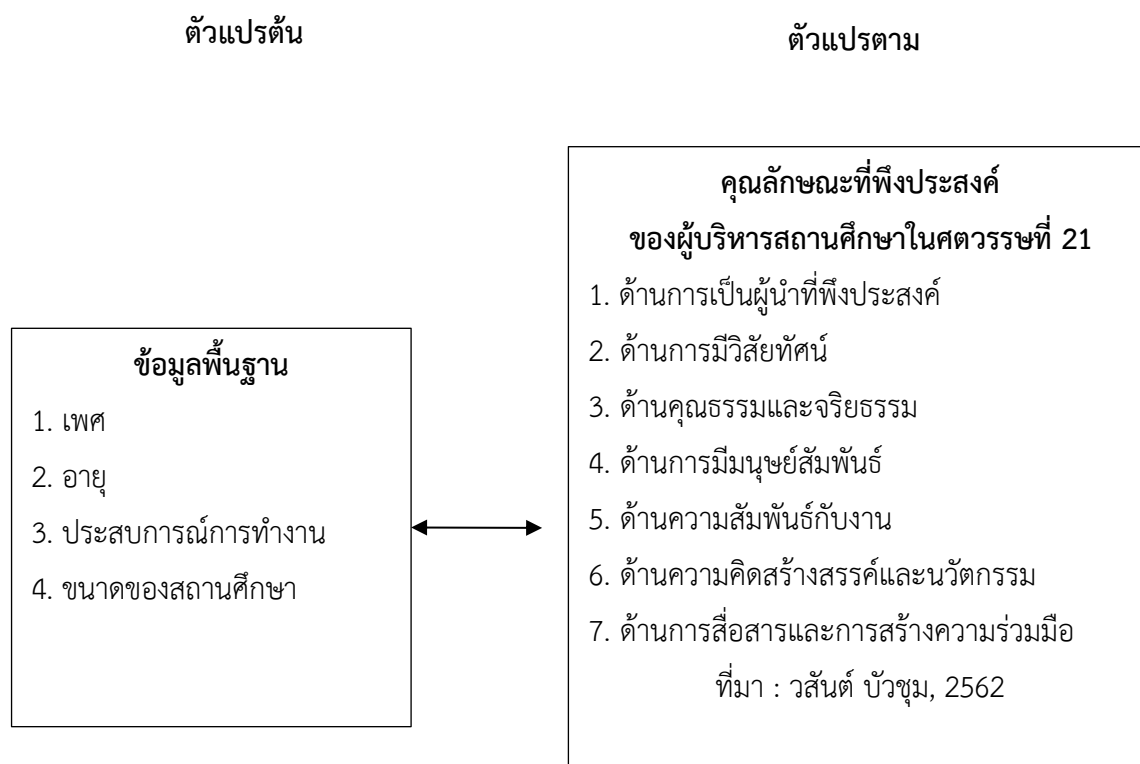
5. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของสถานศึกษา

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของวสันต์ บัวชุม (2562) ซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การมีวิสัยทัศน์ คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การสื่อสารและความสัมพันธ์กับงาน บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ/คุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ วสันต์ บัวชุม (2562) เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง หมายถึง ลักษณะ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรมี เพื่อใช้ในการ บริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับ โดยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวในการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 1,708 คน ครอบคลุม 202 โรงเรียน และ 1 โรงเรียน สาขา รวม 203 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 10 กรกฎาคม 2568)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ขนาดสถานศึกษา (4 ข้อ)

ตอนที่ 2 แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จำนวน 54 ข้อ

ครอบคลุม 8 ด้าน ได้แก่ ความเป็นผู้นำ (8 ข้อ) วิสัยทัศน์ (6 ข้อ) คุณธรรมจริยธรรม (8 ข้อ) ความรู้ความสามารถ (8 ข้อ) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (5 ข้อ) การสื่อสารและความสัมพันธ์กับงาน (6 ข้อ) บุคลิกภาพ (7 ข้อ) และมนุษยสัมพันธ์ (6 ข้อ) ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Scale) คือ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบด้านคุณลักษณะ
2. จัดทำร่างแบบสอบถาม ตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
3. เสนอผู้เชี่ยวชาญ (อาจารย์ที่ปรึกษา) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
4. ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน หาค่า IOC เกณฑ์ ≥ 0.50 ได้ค่า IOC = 1.00

ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่

นายนิราช แสนสุภา (ผอ.สพป.กำแพงเพชร เขต 1)

นายสิทธิพงษ์ คัชพงษ์ (ผอ.รร.บ้านวังโบสถ์)

นายเมธี ศรีทิพย์ (ผอ.กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา)

5. ทดสอบ Try-out กับครูในสังกัด สพป.กำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 30 คน

วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (Item-total Correlation)

เกณฑ์ ≥ 0.20

ผลที่ได้อยู่ในช่วง 0.32 – 0.86

6. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ใช้วิธี Cronbach's Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = 0.97 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจาก สพป.กำแพงเพชร เขต 1
2. แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 324 คน และรับคืนด้วยตนเอง
3. ได้รับแบบสอบถามคืนครบ 324 ฉบับ คิดเป็น 100%

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรม SPSS วิเคราะห์ข้อมูล

6. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นครูจำนวน 324 คน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.40 มีอายุระหว่าง 36–40 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.20 มีประสบการณ์การทำงาน 11–15 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.50 และสังกัดสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 58.60

2. ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่

- ด้านความรู้ความสามารถ
- ด้านการมีวิสัยทัศน์
- ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม
- ด้านการสื่อสารและความสัมพันธ์กับงาน
- ด้านคุณธรรมจริยธรรม
- ด้านบุคลิกภาพ
- ด้านมนุษยสัมพันธ์
- และด้านความเป็นผู้นำ (ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในภาพรวม)

3. การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

จำแนกตามตัวแปรส่วนบุคคล พบว่า เพศ หญิง 186 คน (57.40%) ชาย 138 คน (42.60%) อายุ 36–40 ปี มากที่สุด 101 คน (31.20%) รองลงมา 41–45 ปี 96 คน (29.60%) ประสบการณ์ทำงาน 11–15 ปี มากที่สุด 89 คน (27.50%) รองลงมา 16–20 ปี 78 คน (24.10%) ขนาดสถานศึกษา ขนาดกลาง 190 คน (58.60%) ขนาดเล็ก 72 คน (22.20%) สรุปผล กลุ่มตัวอย่างเป็นครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ยระดับกลางไปสู่วัยทำงานตอนปลาย และมีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง

7. อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในยุคปัจจุบัน ทั้งด้านความรู้ความสามารถ การมีวิสัยทัศน์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการมีคุณธรรมจริยธรรม แม้ว่าด้านความเป็นผู้นำจะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนสถานศึกษา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา สุทธิวารี และธนวิน ทองแพง (2560) ที่พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่

ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำ และบุคลิกภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา รัชฎาเพชร และตรัยภูมิษฐ์ ตรีตรีศวร (2564) ซึ่งพบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน รวมถึงงานวิจัยของ ภัคภา บัญญัติ (2564) ที่ศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดระยอง ซึ่งพบว่าด้านวิสัยทัศน์และบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าที่เน้นความสำคัญของสองด้านดังกล่าว

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่า เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์ การมีส่วนร่วมในการบริหาร และความคาดหวังต่อบทบาทของผู้บริหารที่แตกต่างกัน ผลดังกล่าวมีความสอดคล้องบางส่วนกับงานวิจัยของ พนิดา รัชฎาเพชร และตรัยภูมิษฐ์ ตรีตรีศวร (2564) ที่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านบุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ ความเป็นผู้นำ และคุณธรรมจริยธรรม ขณะที่ปัจจัยเพศและขนาดของสถานศึกษาไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนถึงบริบทของแต่ละพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ

8. องค์ความรู้ที่ได้

จากการสังเคราะห์ผลการศึกษาและการเปรียบเทียบกับงานวิจัยเดิม สามารถสรุปเป็น “องค์ความรู้ใหม่” ได้ดังนี้

1. รูปแบบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (21st Century School Leadership Attributes Model) ประกอบด้วย 3 มิติหลักที่สัมพันธ์กัน คือ

มิติความรู้และทักษะ (Knowledge & Skills) → เน้นการบริหารจัดการ การสื่อสาร และการคิดเชิงนวัตกรรม

มิติคุณธรรมและบุคลิกภาพ (Ethical & Personal Qualities) → สร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในองค์กร

มิติภาวะผู้นำและมนุษยสัมพันธ์ (Leadership & Human Relations) เชื่อมโยงวิสัยทัศน์กับการปฏิบัติจริงผ่านการมีส่วนร่วมของครู

2. แบบจำลอง “ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณธรรม (Moral Transformational Leadership Model)” เป็นการบูรณาการผลจากงานวิจัยเดิมกับผลการศึกษาค้นคว้า โดยเสนอว่าผู้บริหารที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์สูง จะเป็น “ผู้นำที่ขับเคลื่อนนวัตกรรมด้วยจริยธรรม” (Ethical Innovator) ซึ่งสามารถปรับตัวต่อโลกศตวรรษที่ 21 ได้อย่างยั่งยืน

3. องค์ความรู้ใหม่ด้านการบริหารเชิงบริบท (Contextualized Leadership Insight) การรับรู้คุณลักษณะของผู้บริหารแตกต่างกันตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน แสดงให้เห็นว่า “ภาวะผู้นำมิใช่แบบเดียวกันสำหรับทุกบริบท” แต่ต้องปรับให้เหมาะกับสภาพโรงเรียนและชุมชน คู่มือจากภาพ

9. ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

○ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการมีวิสัยทัศน์ การสื่อสาร และมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ศตวรรษที่ 21

○ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสร้างความเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ

○ ควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

○ ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนเชิงนโยบายด้านการบริหารบุคคล โดยเฉพาะในการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างไปยังเขตพื้นที่การศึกษาอื่น เพื่อเปรียบเทียบและเพิ่มความครอบคลุมของผลการวิจัย

2. ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยเพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนมุมมองที่หลากหลาย
3. ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของผู้บริหาร เช่น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สภาพแวดล้อมการทำงาน หรือวัฒนธรรมองค์กร
4. ควรศึกษาความคิดเห็นจากหลายฝ่าย เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อสะท้อนภาพรวมของคุณลักษณะผู้บริหารอย่างรอบด้าน
5. ควรมีการวิจัยเชิงติดตามผล เพื่อตรวจสอบว่าการพัฒนาผู้บริหารตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในระยะยาวหรือไม่

บรรณานุกรม

- บุษบา คำนนท์. (2559). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ในทัศนะของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรรณมณ พิมพ์สุวรรณ. (2558). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานอัยการสูงสุด กรณีศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช. Thai Journal Online
- พนิดา รัชฎาเพชร และตริยภูมิษฐ์ ตรีตรีศวร. (2565). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ภาคปภา บัญญัติ. (2564). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนในอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. Journal for Developing the Social and Community, 12(1), 301-320: January-April 2025
- วสันต์ บัวชุม. (2562). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมชาย วงศ์ประเสริฐ. (2558). คุณลักษณะผู้บริหารกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมบูรณ์ สุขุม และคณะ. (2560). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ทางการศึกษา.
- สมศักดิ์ สุวรรณนที. (2559). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ วงศ์ทิพย์. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชุตติมา สุทธิวารี และธนวิน ทองแพง (2560) **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียน ในอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. นิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**